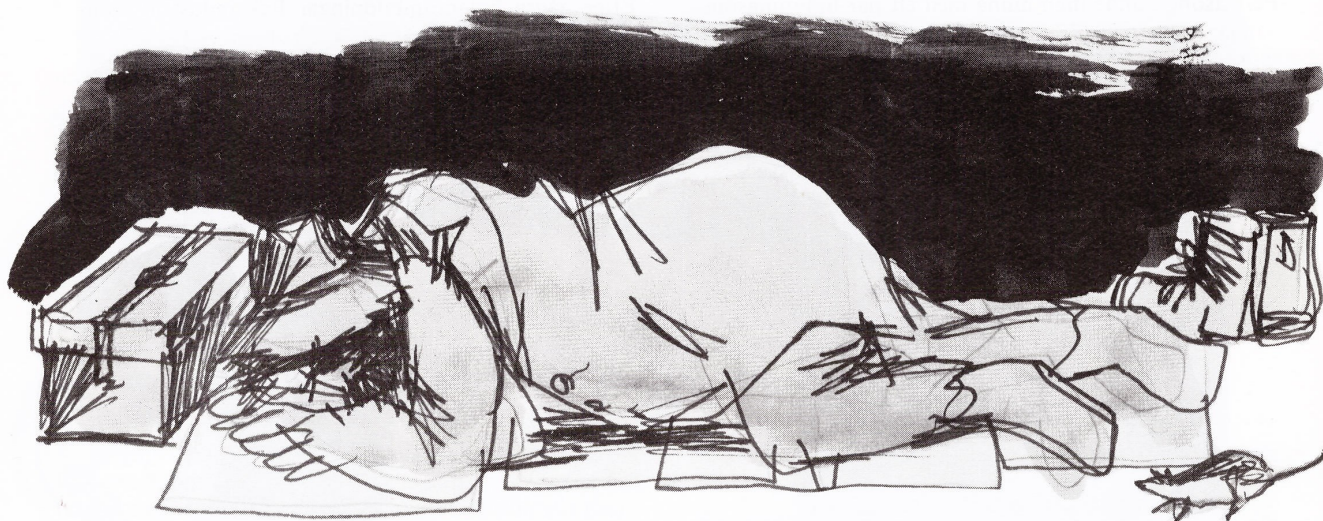

HOTELL TEGELUGNEN

En dag på tjugotalet då min fästmö och jag, som nyförlovade, promenerade genom Gamla stan i Stockholm, undrade hon över att en hel del mystiska personer hälsade igenkännande på mig. "Det är gäster från tegelugnen, som hälsar sin värd", svarade jag.

Enligt gammal tradition har vägens vandrande riddare fått tak över huvudet på tegelugnen under natten. Bädden är enkel, en lucka, några tidningar, så är bädden klar, bekväm undrar ni - ingalunda, undertecknad har själv provat den och gör inte gärna om det. Om sommarnatten är ljus och varm och om en lada med nyslaget hö finnes inom räckhåll, väljer de ändå tegelugnen, om det är ett tegelbruk i närheten. Dessa vägens vagabonder har för länge sedan vant sig av med att arbeta. De vandrar riket omkring, tiggande sig fram från stad till stad, men vägen väljes så, att det finns en ugn att ligga på. Dessa män äro i regel filosofer och stora humorister. Här ett par exempel. - "Har Karlsson varit i Värmland nyligen?" - "Nej, det distriktet har jag sålt och får inte gå där på fem år." - Här ännu en. - "Kan tegelmästar'n ge mej ett par byxor, mina börjar bli dåliga, man måste ju vara i farten jämt på kongresser och sammanträden och tegelmästar'n kan ju gå klädd hur som helst här hemma." Det var nämligen luffarkongress i Hallsberg det året. Förr var det inte ovanligt med 8 å 10 stycken gäster varje natt, särskilt på hösten. De talade gärna vitt och brett om att de ville ha ett riktigt arbete, men att det var alldeles omöjligt att få något. Men jag beslöt att pröva dem vid lämpligt tillfälle.

En morgon hade jag tre arbetsföra män framför mig och nu gick jag till attack. - "Hör ni gubbar, jag har arbete åt er", sa jag. - "Ja, men jag har så ont i ett ben", sa den förste. "Å jag i en arm", jämrade sig den andre. "Å jag skall gå ut ett slag, men jag kommer snart igen", mumlade det tredje. - Alla försvunno och ugnen blev tom en lång tid framåt. Ryktet spred sig tydligen att tegelmästaren i Knivsta blivit konstig, för han ville att de skulle arbeta i bruket.

Ordningen på ugnen har varit rätt så god. Alla vet ju att missköstel går ut över dem själva. Endast ett par gånger på 30 år har jag fått avhysa logerare från ugnen, alltså en låg procent. Efter senaste kriget med införandet av personkort har logerarnas antal gått ner. Numera kommer endast en och annan träarbetare eller skärslipare. I sommar kom en relativt snyggt klädd man och bad om logi. - "Kan ni inte ligga i en lada i stället", sa jag. "Nej, nu är inte tider att ligga var som helst. Jag vill liksom ha vittne på var jag varit". - Det var efter Avestamordet. Alltnog, av dem som förr logerade på ugnarna, ha några gått ur tiden och andra ha blivit omhändertagna till lycka för dem själva och samhället.

*Författat av Tegelmästare
Gösta Jönsson, Knivsta.
Hämtat ur Kyrkobroderernas
årsbok Kyrka Hem och
Bygd år 1949.*

ETT STYCKE svensk socialhistoria om samhällets utslagna är Björn Fougner's bok Luffarriksdan och luffarkungen, en undersökning av sägen och sanning om landsvägens riddare, luffarna.

Vagns förlag 1985, cirkapris 84:-